

8. Прихожан, А., Психология неудачника: Тренинг уверенности в себе, ТЦ Сфера, Москва, 2000.

VALORIFICAREA COMPETENȚELOR EMOȚIONALE ȘI A GÎNDIRII ȘTIINȚIFICE ÎN PROCESUL CREAȚIEI ARTISTICO-PLASTICE

*SANDULEAC Sergiu, dr., lector,
STRATULAT Teodor, lector*

Summary

This article describes the importance of emotional competences and scientific thinking and its elements linked with elements of discovery and the relationship between creativity, emotional intelligence and scientific thinking. There are a lot of elements that can be described in common. The scientific thinking cannot be approached without elements of emotional intelligence, because both of them are tied with process of originality and discovery.

În urmă cu mai multe decenii, savantul român Onicescu O. le adresa contemporanilor săi celebrele cuvinte - „Veți crea, veți avea, nu veți crea, ne veți exista,, - care acreditau ideea supraviețuirii prin creație [3, p. 7].

May R. (1975), psihanalist celebru, cu înclinații autentice pentru pictură, la fel, accentua importanța procesul creativ și adăuga că actul creației trebuie explorat ca expresie al celui mai înalt grad al sănătății afective [4, p. 33].

După cum susținea Rogers C. (1961), principalul motiv al creativității îl constituie tendința omului spre autoactualizare, de a deveni ceea ce este potențial, deci e antrenată și gândirea. Creativitatea este definită ca „aptitudine intelectuală superioară” (Al. Roșca), ca „manifestare de forță și de independență a intelectului uman, a diversității lui (W. Tatarkievicz).

Pe de altă parte, procesul creației împlinește aspirațiile artiștilor de a-și exterioriza trăirile afective, de aceea creativitatea este privită și ca, „capacitate intelectual-ideativă, afectivă, volitivă (...) a colectivității” (I. Moraru). Ca activitate superioară umană este „rezultatul activității preconștiente” – înțeală de reprezentanții psihanalizei ca o eliberare de impulsurile și conflictele reprimite la nivelul inconștientului (S.L. Kubie), activitatea cea mai dificilă a crierului și cea mai productivă (Șt. Odobleja) [3, p. 12].

Această corelație dintre gândire și emoție vine să evidențieze rolul inteligenței emoționale în, practic, toate sferele vieții umane.

Valorificarea competențelor emoționale și a gândirii științifice în procesul creației artistico-plastice reprezintă subiectul aprofundat în ceea ce urmează.

Câteva dintre competențele emoționale, după cum susțin psihologii, sunt conștientizarea propriilor emoții, gestionarea propriilor emoții, autoreglarea emoțională, empatia, automotivarea emoțională ș.a. și apar în literatura de specialitate ca, componente ale inteligenței emoționale.

În cercetările actuale, cercetătorii (Book H., Caruso D., Chabot M., Cojocaru-Boroșan M., Corcos J., Ekman P., Goleman D., Rocco M., Андреева И. etc.) susțin ideea că inteligența emoțională poate fi dezvoltată pe parcursul întregii vieți (în cadrul educației permanente și autoeducației). Din aceste considerente, valorificarea competențelor emoționale, paralel cu gândirea științifică, constituie o dimensiune importantă, absolut necesară și defnitorie pentru evoluția personalității unui artist plastic și, nu numai [2, p. 24].

Rolul competențelor emoționale și a gândirii științifice în procesul creației artistico-plastice nu este ușor de urmărit sau de demonstrat. Artiștii nu folosesc termeni științifici când vorbesc despre fenomenul creației, totuși sunt conștienți de valoarea emoțiilor în activitatea lor. Emoțiile, ca sursă de inspirație și gândirea, ca sursă de idei, capătă un statut aparte în arta

contemporană. Artă conceptuală, de exemplu, constă din expresii artistice complexe și pune în mod evident în valoare atât concepții, cât și emoții.

Subiectul creator sau agentul acțiunii creatoare, este, în viziunea unor autori, persoana care are aptitudini creative, capabilă și motivată să realizeze produse noi și originale. Trăsăturile personalității creatoare concluzionează în urma cercetărilor lui Moldoveanu M. sunt: receptivitatea față de nou; pasiunea pentru creație; intuiție; imaginație; cultură; originalitate; tenacitate; pregătire de specialitate ș. a. [3, p. 25]. Aceste caracteristici demonstrează că, creatorii îmbină armonios competențele cognitive și cele afective în realizarea produselor noi. Astfel, Roșca A. remarcă că particularitățile temperamentale influențează îndeosebi stilul activității creatoare (dacă este continuu sau în salturi etc.), ceea ce se răsfrânge și asupra productivității și eficienței. Factorii noncognitivi, aflându-se într-o permanentă conexiune și interacțiune structurală și funcțională, sunt acei factori care pun în mișcare mecanismele intelectuale ale persoanei, le înfirișează, le însuflețește, astfel dând posibilitate prin funcționarea comună să fie atinse mari înălțimi creative [5].

După părerea lui Roșca A., aptitudinea științifică este orientată la descoperirea unor fapte noi în domeniul cercetării, elaborarea unor noi metode, formularea unor teorii fecunde, stabilirea unor noi legi. Realizarea unor asemenea obiective necesită, implicarea unor factori de inteligență generală (inteligența și gândirea creatoare), și a unor factori intelectuali, specifici pentru un anumit domeniu sau altul (aptitudine numerică, verbală, spațială etc.).

Gândirea creatorului se caracterizează printr-un spirit activ, spirit ce se referă la bogăția reprezentărilor, a ideilor, a proiectelor și a ipotezelor. Ea posedă o înaltă receptivitate, care presupune o analiză amplă și multilaterală a faptelor studiate.

Factorii nonintelectuali, oricare ar fi ei, nu pot asigura singuri succesul în munca de cercetare. Un rol deosebit îl au factorii motivaționali (curiozitatea epistemică, interesul cognitiv, năzuința spre cunoaștere) și factorul de personalitate (factori de caracter: atitudine activă față de muncă, curajul, încrederea în posibilitățile proprii [Ibidem]).

Așadar, din aceste considerente putem evidenția necesitatea și actualitatea dezvoltării competențelor emoționale și cognitive, atât la receptorul de artă, cât și la creator, cu scopul de a deveni mai abili în a conștientiza, explica și promova arta. Aprofundând acest subiect, vom răspunde succint la cel puțin două întrebări: cum pot fi valorificate în creația artistico-plastică manifestările afective și cum pot fi acestea conștientizate prin intermediul gândirii științifice.

Din aceste concluzii referitor la baza psihofiziologică a procesului de creație, axate pe conceptul-cheie „omul concret”, putem înțelege necesitatea valorificării potențialului creativ propriu, accesând toate forțele de care dispunem în manifestările creative.

Educația plastică în școală, potrivit curriculumului național, trebuie să valorifice potențialul creativ al copilului și să cultive sensibilitatea în fața valorilor estetice autentice, să valorifice elementele gândirii științifice. De aceea cunoașterea bazei psihologice a procesului de creație este un obiectiv firesc al celor ce operează în domeniul artelor și se combină armonios în descoperirea științifică.

Aceste două sfere, cognitivă și afectivă, pot fi folosite cu iscusință de conștiința artistului care nu caută superioritatea cuiva, dar exersează în a le uni și a se educa în procesul creativ.

Caracterul deschis al conținuturilor educației spre exigențele lumii contemporane a condiționat apariția unei noi dimensiuni a educației, și anume, educația pentru dezvoltare emoțională (EDE), concept lansat de Cojocaru-Borozan M., care corelează cu conținuturile generale ale activității de formare – dezvoltare a personalității umane: morală, intelectuală, tehnologică, estetică,

psihofiziologică [1, p. 110].

Sub aspect intelectual, dezvoltarea are loc în planul gândirii științifice. Dacă sub aspect moral, estetic, emoțional copilul este orientat spre elemente ale gândirii nonștiințifice precum ar fi: intuiția, tenacitatea, sensul comun, experiența personală, autoritatea, raționalismul, sub aspect intelectual, fără aceste elemente copilul nu ar putea crea fundalul pentru o bună dezvoltarea a gândirii științifice, precum și invers. Astfel elementele comune gândirii științifice sunt: curiozitatea, conceptualizarea, designul și executarea unui test, rezultatele [6]. Valorificarea competențelor emoționale, astfel, îl ajută pe copil să facă diferențierea dintre momentul când are loc o judecată prudentă, gândită și analizată științific, de elemente emoționale, mai cu seamă în luarea unor decizii. Evident că valorificarea competențelor emoționale poate avea loc prin educație plastică, dar ea trebuie întărită cu experiență științifică, precum studierea diferitor fenomene etc.

Bibliografie

1. Cojocaru-Borozan M., Tehnologia dezvoltării culturii emoționale, Tip. UPS „I. Creangă”, Chișinău, 2012.
2. Cojocaru-Borozan, M., Teoria culturii emoționale, 2010.
3. Moldoveanu, M., Mentalitate creativă – perspectivă psihosociologică, Coresi, București, 2000.
4. Roco, M., Creativitatea și inteligența emoțională, Polirom, Iași, 2004.
5. Roșca, Al., Creativitatea, Enciclopedică Română, București, 1972.
6. Thinking scientifically. Adapted from Michael J. Betty's essay entitled: „Thinking Quantitatively”, published in the book An Integrated Approach to Communication, in: <https://sciencebasedlife.wordpress.com/resources-2/thinking-scientifically/> (vizitat 12. 12. 2015).